Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunta
Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

Vastine
29.5.2026

VN/12/2026-TEM-68

VASTINE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 74/2026 VP)

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen vastine hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 74/2026 vp) annettuihin lausuntoihin. Lausunnon antoivat valiokunnista työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ja sivistysvaliokunta. Lisäksi asiantuntijalausunnon hallintovaliokunnalle antoi 19 muuta tahoa. Työ- ja elinkeinoministeriö lausuu asiantuntijatahojen lausunnoissa esitetyistä huomioista alla esitetysti keskittyen erityisesti esityksen kannalta relevantteihin huomioihin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavan kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (681/2023, jäljempänä *kotoutumislaki*). Esityksessä ehdotetaan muutettavan myös vapaasta sivistystyöstä annettua lakia (632/1998), työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia (380/2023), työttömyysturvalakia (1290/2002), valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annettua lakia (884/2017), oppivelvollisuuslakia (1214/2020) ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (618/2021). Lakiehdotusten esitetään tulevan voimaan 1.1.2027.

Yleiset huomiot

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa esityksen tavoitteita ja pitää tärkeänä, että maahan muuttaneiden henkilöiden nopeaa kiinnittymistä työelämään ja yhteiskuntaan pyritään vahvistamaan. Valtiovarainministeriö toteaa, että esityksellä on useita vaikutuksia kuntiin, kuntien talouteen sekä kotoutumispalveluihin ja yleisesti ottaen näitä vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksessä hyvin ja suhtautuu myönteisesti esitettyihin muutoksiin. Poliisihallitus, Monika-Naiset liitto ry ja Suomen Yrittäjät kannattavat esityksen kotoutumisen päätavoitteita, eli kielen oppimista, työtekoa ja suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymistä. Turun kaupunki kannattaa esityksen tavoitteena olevaa työelämälähtöisyyttä ja pitää työtä keskeisenä kotoutumista edistävänä tekijänä. Myös Vantaan kaupunki pitää monia esityksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina. Moniheli ry pitää kielen oppimista, työllistymisen tukemista ja kotoutumispolkujen selkeyttämistä kannatettavina tavoitteina, mutta toteaa niiden olevan ristiriidassa palveluiden rahoituksen vähentämiseen ja järjestämisvastuiden muutokseen nähden. Uudenmaan elinvoimakeskus katsoo, että esityksen tavoitteet ovat osin perusteltuja ja kannatettavia,

mutta niiden toteutuminen edellyttää riittäviä resursseja sekä kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa kotoutumiseen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää kotoutujan oman vastuun korostamista ja velvoittavuuden lisäämistä perusteltuna, mutta muistuttaa myös toimivien palveluiden keskeisestä asemasta. Hyvil Oy:n mukaan, mikäli velvoittavuus ja palveluiden tarjonta sekä tosiasiallinen saatavuus eivät ole tasapainossa, voi se pidemmällä aikavälillä tarkoittaa sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeiden ennakoimatonta kasvua. Moniheli ry, Suomen Punainen risti ja Suomen Yrittäjät nostavat esiin sen, että kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi ja että velvoitteiden tulee olla oikeassa suhteessa tarjolla oleviin palveluihin. Myös Turun ja Vantaan kaupunkien mukaan velvoittavuuden lisääminen on kestävää vain, jos palveluita on tarjolla riittävästi ja oikea-aikaisesti. Suomen Yrittäjät toteaa, että onnistunut kotoutuminen edellyttää riittäviä kielellisiä ja yhteiskunnallisia valmiuksia sekä rakenteita, jotka mahdollistavat työn, yrittäjyyden ja kielen oppimisen yhdistämisen. Turun kaupungin mukaan esityksessä ei selvennetä, miten velvoittavuus huomioidaan työvoiman ulkopuolisten kohdalla. Kuntaliiton mukaan maahanmuuttajalle on säädetty jo nykyisin laajasti velvoitteita, eivätkä nyt esitetyt muutokset muuta nykytilaa merkittävästi.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että esityksessä ehdotetut muutokset koskien velvoittavuuden lisäämistä koskevat niin työnhakijana olevia kuin työvoiman ulkopuolella olevia kotoutuja-asiakkaita.

Poliisihallituksen mukaan kotoutumiseen velvoittaminen edistää myös tasa-arvoa, koska naisilla ja miehillä on yhtäläinen velvollisuus kotoutua. Monika-Naiset liitto ry:n mukaan vastuun keskittäminen kunnille ja työllisyyspalveluille voi parhaimmillaan parantaa niukkenevien resurssien käyttöä, sujuvoittaa palvelupolkuja, vähentää päällekkäistä työtä ja nopeuttaa kotoutumista. Moniheli ry pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä tunnistetaan maahan muuttaneiden naisten työmarkkina-asemaan ja kotoutumispalveluiden saavutettavuuteen liittyviä erityiskysymyksiä.

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Sivistysvaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että kotoutumiskoulutuksen valtionrahoituksen päällekkäisyyttä puretaan. Suomen Punaisen Ristin mukaan kotoutumiskoulutuksen rahoitus tulisi säilyttää osana laskennallista korvausta. KEHA-keskus ja Vantaan kaupunki suhtautuvat myönteisesti rahoituksen kokoamiseen yhteen kanavaan. Kuntaliiton mukaan rahoituksen selkeyttäminen on kannatettava tavoite, mutta samalla tulee varmistaa, ettei kuntien rahoitus tosiasiallisesti heikkene. Valtiovarainministeriön mukaan kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirto peruspalvelujen valtionosuuteen vaikuttaa siihen, miten rahoitus kohdentuu erilaisille kunnille ja rahoitus kohdistuisi etenkin suurempiin kuntiin, mutta tätä voidaan pitää kuitenkin perusteltuna, koska suurin osa maahanmuuttajista ja kotoutuja-asiakkaista asuu suurimmissa kunnissa. Valtiovarainministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että rahoitus ei enää seuraisi nykyistä vastaavasti henkilöä, joka mahdollisesti muuttaa laskennallisen korvauksen korvausaikana kunnasta toiseen, mikä voisi lisätä entisestään pakolaisten keskittymistä isoihin kaupunkeihin ja kasvukeskuksiin. Kuntaliiton mukaan lukutaitokoulutuksen ja laskennallisen korvauksen rahoitus edellyttävät tarkempaa selvitystä esityksessä. Valtiovarainministeriön mukaan kunnalle säädettyyn uuteen

tehtävään, lukutaitokoulutuksen järjestämiseen, siirretty valtionosuusrahoitus vastaa tehtävien laskennallisia kustannuksia. Turun kaupunki pitää tärkeänä, että kustannukset korvataan kunnille täysimääräisinä. Kuntaliiton mukaan lukutaitokoulutuksen rahoitus näyttäytyy alimitoitetulta.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että lukutaitokoulutuksen arvioidun rahoituksen perusteet on kuvattu hallituksen esityksessä. Myös laskennallista korvausta koskevat perusteet on avattu esityksessä, ja tarkemmat laskennallista korvausta koskevat laskelmat kuvataan myöhemmin annettavassa valtioneuvoston asetuksessa, jossa säädetään tarkemmin laskennallisen korvauksen tasosta, maksatuksesta ja perusteista.

Sivistysvaliokunta puoltaa kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten muodostaman kokonaisuuden yksinkertaistamista ja tehostamista. Sivistysvaliokunta katsoo, että kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestäminen jatkossa työvoimakoulutuksena sekä vastuun keskittäminen työvoimaviranomaiselle selkeyttävät järjestelmää ja vahvistavat koulutusten työelämälähtöisyyttä sekä kuntien kokonaisvastuuta. Myös KEHA-keskus ja Kuntaliitto kannattavat kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistamista. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että kielen oppiminen on keskeinen kotoutumisen edellytys ja korostaa, että kielikoulutuksen laatu, riittävyys ja saavutettavuus tulee varmistaa.

KEHA-keskus kannattaa kotoutumiskoulutuksen yleisten tavoitteiden ja niiden seurannan selkeyttämistä sekä lukutaitokoulutuksen tavoitteiden, sisällön, seurannan ja järjestämisen tarkempaa sääntelyä. KEHA-keskus pitää tärkeänä, että lukutaitokoulutuksen ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmien perusteet julkaistaan mahdollisimman pian, ja asia on noussut esiin myös sivistysvaliokunnan asiantuntijalausunnoissa. Suomen Yrittäjät kannattaa koulutusten uudistamista siten, että ne ovat joustavia, tarkoituksenmukaisia ja tähtäävät työelämässä riittävään peruskielitaitoon.

Sivistysvaliokunta kannattaa lukutaitokoulutusta koskevia sääntelyehdotuksia. Uudenmaan elinvoimakeskus kannattaa lukutaitokoulutuksen siirtoa työvoimakoulutukseksi. Vantaan kaupungin mukaan lukutaitokoulutuksen muuttaminen työvoimakoulutukseksi tukisi tavoitetta työelämälähtöisyyden vahvistamisesta, mutta nostaa esiin sen, että sen kohderyhmään kuuluu usein erityisen haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, jotka hyötyvät eniten joustavasti toteutetuista koulutuksista. Turun kaupunki pitää hyvänä kuntien nykyistä joustavampia mahdollisuuksia vaikuttaa lukutaitokoulutuksen järjestämiseen sekä parempaa mahdollisuutta suunnitella koulutusten sisältöjä asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että jatkossakin lukutaitokoulutusta voidaan toteuttaa joustavilla toteutustavoilla ja haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt huomioiden, vaikka kunta vastaa koulutuksen järjestämisestä.

Sivistysvaliokunta toteaa, että asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin, että vapaalla sivistystyöllä on ollut merkittävä rooli koulutusten järjestämissä, mutta myös toteaa, että työvoimakoulutuksena järjestettävä kotoutumiskoulutus on ollut huomattavasti yleisempi ja osallistujamääriltään laajempi kotoutumiskoulutuksen tuottamistapa kuin vapaan sivistystyön kotoutumiskoulutus. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan uu-

distuksella on merkittävä vaikutus sen hallinnonalalle ja erityisesti vapaaseen sivistystyöhön, jolla on ollut merkittävä rooli kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen järjestämisessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö kuitenkin toteaa, että sen hallinnonalalla on jatkossakin kotoutumis- ja lukutaitokoulutukseen liittyviä tehtäviä, kuten Opetushallituksen tehtävä laatia opetussuunnitelman perusteet koulutuksille. Moniheli ry, Sivista, Suomen Yrittäjät ja Vapaa Sivistystyö ry nostavat esiin lausunnoissaan vapaan sivistystyön nykyisen roolin ja pitkän kokemuksen koulutuksen järjestämisessä. Sivista esittää, että vapaan sivistystyön asema säilytetään nykyisellään kotoutumista, kielitaitoa ja lukutaitoa edistävässä koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää kannatettavana, että esimerkiksi kunnalliset ammatillisen koulutuksen oppilaitokset sekä kansalaisopistot voivat osallistua kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestämiseen kunnan omana tuotantona. Opetus- ja kulttuuriministeriön näkökulmasta on vaara, että uudistus heikentää kotoutumiskoulutuksen laatua. Sivistan mukaan koulutuksen tosiasiallinen saatavuus, jatkuvuus ja oppilaitosverkoston hyödyntäminen jäävät epävarmoiksi koulutusuudistuksessa. Sivistan mukaan esitys voi johtaa siihen, että koulutuksen järjestäjien toimintaedellytykset heikkenevät ratkaisevasti, koulutusverkko supistuu, työpaikkoja vähenee ja vapaan sivistystyön koulutustarjonta vähenee. Svenska Finlands folkting ja Vapaa Sivistystyö ry eivät kannata koulutusuudistusta nostaen esiin erityisesti ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen ja sen, että jatkossa kaksikielisten kuntien tulee järjestää ja rahoittaa itse kotoutumiskoulutus suomeksi ja ruotsiksi, kun tähän saakka kunnat ovat voineet hyödyntää vapaan sivistystyön palveluja ja käyttää vapaalle sivistystyölle annettua rahoitusta. Svenska Finlands folktingenin mukaan verkkokoulutus ei voi olla ainoa vaihtoehto ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen järjestämiseksi. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen järjestämisen vahvistamista esitetyllä lisärahoituksella.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ei ole olemassa tutkimusnäyttöä siitä, että työvoimakoulutuksena toteutettu kotoutumiskoulutus olisi laadultaan, tuloksiltaan tai asiakastyytyväisyyden näkökulmasta heikompaa kuin vapaan sivistystyön toteuttama kotoutumiskoulutus. Työ- ja elinkeinoministeriö myös toteaa, että kunnilla ja niiden muodostamilla työllisyysalueilla on vahvat insentiivit huolehtia kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen laadusta ja saatavuudesta, koska kunnilla on vuoden 2025 alusta lukien ollut kokonaisvastuu työllisyyden ja kotoutumisen edistämisestä sekä kasvanut maksuvastuu työttömyysetuuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, ettei esityksessä ole esitetty ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen osalta sen toteuttamista vain verkkokoulutuksina. Ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen järjestäminen on jo nykyisin kuntien tehtävä, koska kunta vastaa siitä, että kunnassa on tarjolla kotoutumiskoulutusta kunnassa asuvien kotoutuja-asiakkaiden tarvetta vastaavasti eli tarvittaessa myös ruotsiksi. Tälläkin hetkellä valtio myöntää kunnille rahoitusta kotoutumiskoulutuksen järjestämiseen, ja kuten esityksessä on todettu, on vapaan sivistystyön rahoitus kotoutumiskoulutuksen osalta päällekkäistä valtion rahoitusta kuntien saaman rahoituksen kanssa. Jatkossa kunnan vastuulla olisi myös lukutaitokoulutuksen toteuttaminen työvoimakoulutuksena. Kunnan työvoimaviranomainen voi valita kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen tuottamistavan. Vapaan sivistystyön toimijat voisivat osallistua työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen toteuttamiseen riippuen siitä, minkä tuottamistavan (hankinta, oma tuotanto, in house) kuntien työvoimaviranomaiset valitsevat. Tälläkin hetkellä joillakin työllisyysalueilla työvoimakoulutuksena järjestettävää kotoutumiskoulutusta toteuttaa vapaan sivistystyön oppilai-

tos. Lisäksi vapaan sivistystyön oppilaitokset voisivat jatkossakin järjestää esimerkiksi erilaisia kestoltaan ja toteutustavoiltaan joustavia, eri kohderyhmille tarkoitettuja suomen ja ruotsin kielen kursseja, lukutaitoa kehittäviä koulutuksia sekä muita kotoutumista edistäviä koulutuksia. Jatkossakin tällaisia kursseja olisi mahdollista tukea kotoutuja-asiakkaille kotoutumislain mukaisina omaehtoisina opintona työttömyysetuudella.

Sivistysvaliokunta ja opetus- ja kulttuuriministeriö pitävät tärkeänä, että kotoutumislain mukaisina omaehtoisina opintoina voi jatkossakin suorittaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan, mukaan lukien vapaan sivistystyön, koulutusta. Sivistysvaliokunta toteaa, että omaehtoisena opiskeluna voidaan laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä tukea muun muassa opintoja, joista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa, jos koulutus on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää tai jos kyseessä on viittomakielinen kotoutumiskoulutus. Lisäksi omaehtoisia opintoja koskeva kotoutumislain 30 §:n 2 momentti mahdollistaa esimerkiksi vapaan sivistystyön kielitaitoa ja kotoutumista edistävien kurssien opiskelua omaehtoisina opintoina. Sivistysvaliokunta ja opetus- ja kulttuuriministeriö pitävät myös tärkeänä sitä, että opintojen tukemista tuodaan esille uudistukseen liittyvässä informaatio-ohjauksessa. Svenska Finlands folkting ehdottaa, että henkilöiden, joilla on kotoutumissuunnitelma, mahdollisuus osallistua vapaan sivistystyön puitteissa järjestettäviin opintoihin säilyisi. Sivista ja Vapaa Sivistystyö ry toteavat, että kotoutujien omaehtoinen osallistuminen vapaan sivistystyön koulutukseen estetään ja että tämä tulisi säilyttää.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että jatkossakin henkilön kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia osallistumisesta vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämiin muihin kotoutumista ja kielitaitoa edistäviin koulutuksiin eikä tähän esitetä muutoksia. Näitä opintoja voidaan myös tukea kotoutumislain mukaisina omaehtoisina opintoina työttömyysetuudella, kun tukemisen edellytykset täyttyvät. Muutoksia ehdotetaan omaehtoisten opintojen tukemiseen vain niiden vapaan sivistystyön koulutusten osalta, joiden ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä purettaisiin eli kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen osalta, koska jatkossa edellä mainittuja koulutuksia ei enää olisi.

Sivistysvaliokunta ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteavat, että esityksen mukaan sillä ei rajata henkilön oikeutta osallistua aikuisten perusopetukseen, vaan kyse on ainoastaan opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella kotoutumislain nojalla. Opetus- ja kulttuuriministeriö on tyytyväinen siihen, että aikuisten perusopetuksen kotoutumislain mukaisina omaehtoisina opintoina suorittamisen ikärajaa on nostettu 40 vuoteen, kun se lausuntokierroksella olleessa luonnoksessa oli 30 vuotta. Vapaa Sivistystyö ry ehdottaa, että aikuisten perusopetuksen tukemisen yläikäraja ei koskisi aikuisten perusopetuksen alkuvaihetta. Moniheli ry pitää ongelmallisena aikuisten perusopetuksen tukemisen yläikärajaa ja ehdottaa siitä luovuttavan tai vähintään täydennettävän perusteluja. Turun kaupungin mukaan heikon peruskoulutuksen omaavan kotoutujan tulisi voida suorittaa aikuisten perusopetuksessa sekä lukutaitovaiheen että alkuvaiheen opinnot iästään riippumatta ja mikäli muutos tehdään, tulisi taata riittävä siirtymäaika.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että yläikärajan säätämisen tavoitteena on se, että aikuisten perusopetukseen ohjautuisi jatkossa työttömyysetuudella tuettuna pääasiassa nuoria kotoutuja-asiakkaita, joille perusopetuksessa opiskeleminen ja opiskeluvalmiuksien parantaminen on

työvoimapoliittisesti perusteltua toisen ja korkea-asteen opintojen suorittamisen ja tulevan työuran kannalta. Tavoitteena on, että 40-vuotiaat ja tätä vanhemmat ohjattaisiin pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen tai tarvittaessa lukutaitokoulutukseen, mikä olisi aikuisten perusopetusta työelämälähtöisempi koulutusvaihtoehto ja voisi nopeuttaa työelämässä tarvittavan kielitaidon ja muun osaamisen saavuttamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö näkee, että vapaalla sivistystyöllä voisi jatkossa olla vahva asema kotoutumisajan ylittäneiden maahanmuuttajien kotouttavassa koulutuksessa. Suomen Punaisen Ristin mukaan kotoutumiskoulutuksen muuttaminen ensisijaisesti työvoimakoulutukseksi supistaa kokonaisvaltaista käsitystä kotoutumiseen liittyvistä edellytyksistä eikä esitys huomioi työvoiman ulkopuolella olevia henkilöitä. Vantaan kaupungin mukaan esitetty koulutusuudistus voi jättää koulutuksen ulkopuolelle siitä hyötyviä asiakasryhmiä ja Vantaa nostaa esiin henkilöt, jotka eivät kykene aktiiviseen työnhakuun.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että jo nykyisin suurin osa kotoutumiskoulutuksesta järjestetään työvoimakoulutuksena, jonka järjestämisestä kunnan työvoimaviranomainen vastaa. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia työvoiman ulkopuolella oleville kotoutuja-asiakkaille järjestettäviin kotoutumista ja kielitaitoa edistäviin koulutuksiin tai palveluihin. Kunnalla on jatkossakin velvollisuus järjestää osana kotoutumisohjelmaa myös muuta koulutusta ja palveluita, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen osaamista, luku- ja kirjoitustaitoa, yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia sekä työllistymistä ja yrittäjyyttä, ja joita järjestetään esimerkiksi myös työvoiman ulkopuolella oleville henkilöille. Myös työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumis- ja lukutaitokoulutukseen voidaan valita muu kuin työnhakijana oleva henkilöasiakas.

Vantaan kaupungin mukaan työvoimakoulutusten hankinta- ja hallinnointitehtävien siirtyessä kokonaan kunnille myös henkilöstö- ja organisaatioresurssien tarve kasvaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, ettei työvoimakoulutusta ole välttämätöntä toteuttaa hankintamenettelyllä, vaan koulutusta voi järjestää myös esimerkiksi kunnan omana tuotantona. Henkilöt, jotka ovat osallistuneet vapaan sivistystyön toteuttamaan kotoutumis- tai lukutaitokoulutukseen kotoutumislain nojalla tuettuina omaehtoisina opintoina, ovat tälläkin hetkellä työvoimaviranomaisen asiakkaina työnhakijoina.

Sivistysvaliokunta ja Suomen Yrittäjät kannattavat esitettyä kahden miljoonan euron lisärahoituksen osoittamista kunnille kotoutumiskoulutuksen joustaviin toteutusmalleihin osana kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen muutokset

Valtionvarainministeriön mukaan julkisen talouden heikon tilanteen vuoksi esityksen valtiontalouden säästötoimenpiteet ovat perusteltuja, vaikkakin tällä voi olla vaikutusta kuntien talouteen, mikäli kunnat eivät pysty sopeuttamaan toimintaansa tai vähentämään palveluita, joihin säästöt kohdentuvat. Valtiovarainministeriön mukaan hallituksen esitys on huomioitu kevään 2026 julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2027–2023. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että esitykseen sisältyvät rahoitusmuutokset ja säästöt voivat vaikuttaa merkittävästi kotoutumispalvelujen toteuttamiseen. Hyvil Oy nostaa esiin toistuvat tehdyt

säästötoimet kotoutumisen rahoitukseen ja niiden vaikutuksen tehtävien toimeenpanon laatuun ja tehokkuuteen, mutta pitää sinällään esimerkiksi rahoitusjärjestelmän muutoksia kannatettavina ja perusteltuina. Suomen Yrittäjien mukaan säästöt lisäävät riskiä palveluiden saatavuuden ja laadun heikkenemisestä sekä alueellisesta epätasa-arvosta, mutta kannattaa päällekkäisyyksien purkamista ja rahoituksen selkeyttämistä. Kuntaliiton mukaan säästöt heikentävät kuntien edellytyksiä toteuttaa lakisääteisiä tehtäviään. Turun kaupungin mukaan kotoutumisen edistämisen rahoitukseen tehdyt muutokset vaikuttavat erityisesti suuriin kaupunkeihin.

Hyvil Oy suhtautuu kriittisesti hyvinvointialueiden rahoitusta leikkaaviin nopeisiin muutoksiin ja pitää laskennallisiin korvauksiin tehtyjä toistuvia tasoleikkauksia lyhytnäköisinä ja ristiriitaisina. Suomen Yrittäjien mukaan, jos kotoutuminen epäonnistuu, lyhyen aikavälin säästöt voivat pitkällä aikavälillä tosiasiassa lisätä kustannuksia. Hyvil Oy pitää positiivisena sitä, että esityksen vaikutusarviointeja on täydennetty lausuntokierroksen jälkeen ja niiden myötä saa käsityksen kokonaisvaikutuksista hyvinvointialueiden talouteen.

Valtiovarainministeriö pitää myönteisenä ehdotuksia kotoutumisen edistämisestä annetun lain 63 ja 68 §:n kumoamista. Uudenmaan elinvoimakeskuksen mukaan rahoitusjärjestelmän yksinkertaistaminen on sinänsä perusteltu tavoite, mutta siirtyminen yleiskatteelliseen rahoitukseen sisältää myös riskin siitä, etteivät korvaukset ohjaudu samalla tavalla palveluihin, kuten korvamerkityt korvaukset. Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa, että 63 ja 64 §:n kumoaminen vähentää luultavasti kuntien halukkuutta vastaanottaa pakolaisia. Kuntaliiton mukaan korvausjärjestelmän muutokset ja säästöt voivat vaikuttaa kuntien halukkuuteen vastaanottaa kiintiöpakolaisia. Turun kaupungin ja Svenska Finlands folktingenin mukaan vastaanoton varautumisen korvauksista luopuminen iskee erityisesti ruotsin- tai kaksikielisiin kuntiin. Maahanmuuttovirasto nostaa esiin lausunnossaan 64 §:n kumoamisen mahdolliset vaikutukset kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta saatavien EU-korvausten saamiseen sekä Suomen maakuvaan yhteistyötahojen kanssa, mikäli kiintiöpakolaisten vastaanottaminen merkittävästi vaikeutuisi, hidastuisi tai estyisi kuntapaikkojen puutteen vuoksi. Uudenmaan elinvoimakeskus ja Suomen Punainen Risti eivät kannata vastaanoton varautumisen kustannusten korvaamisesta luopumista. Uudenmaan elinvoimakeskuksen mukaan korvaamisesta luopuminen vaikeuttaa elinvoimakeskusten neuvotteluja kuntapaikoista.

Monika-naiset liitto ry nostaa esiin huolen siitä, toteutuvatko ihmiskaupan uhrien tuki ja palvelut jatkossa, kun rahoitus siirrettäisiin hyvinvointialueiden yleiskatteiseen rahoitukseen ilman korvamerkintää ja täyttääkö Suomi enää ihmiskauppadirektiivin velvoitteita. Uudenmaan elinvoimakeskuksen mukaan tulee varmistaa, että palvelut säilyvät laadukkaina ja kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti. Maahanmuuttoviraston mukaan korvausten poistamisella voi olla heikentäviä vaikutuksia ihmiskaupan uhrien palveluihin ja siihen, että resursseja ei kohdenneta tasapuolisesti alueille, joilla ihmiskaupan uhrit oleskelevat. Maahanmuuttovirasto nostaa esiin myös ihmiskaupan uhrien tunnistamisen ja että korvausjärjestelmä on toiminut kuntien ja hyvinvointialueiden kannustimena tunnistaa ihmiskaupan uhreja, ja että tämän kannusteen poistuminen voi olla ristiriidassa ihmiskauppadirektiivin muutosdirektiivin kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta luopumisella erikseen korvattavina kustannuksina ei ole vaikutusta hyvinvointialueen velvollisuuteen järjestää toimenpiteitä ja palveluita ihmiskaupan uhreille. Ihmiskaupan uhrien auttamistoimien järjestämisestä säädetään kansainvälistä suojelua hakevan vastaanottamisesta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta annetun lain (746/2011) 38 b §:ssä. Lisäksi sosiaalihuoltolain (1301/2014) 11 §:n mukaan sosiaalipalveluja on järjestettävä hyväksikäytöstä ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen. Ihmiskaupan uhrien palveluista tai toimenpiteistä ei ole nykyisinkään säädetty kotoutumislaissa, vaan kotoutumislaissa säädetään vain kyseisten palveluiden ja toimenpiteiden kustannusten korvaamisesta. Kotoutumislain mukaisen korvauksen siirtämisellä hyvinvointialueiden yleiskatteiseen rahoitukseen ei esityksen mukaan ole vaikutusta palveluiden järjestämisvastuuseen, vaan hyvinvointialueet järjestävät jatkossakin palvelut henkilöiden tarpeen mukaisesti edellä mainitun lainsäädännön perusteella. Rahoitusmenetelmän muutoksella ei myöskään ole vaikutusta Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaan tai siihen, millä perustella henkilö tunnistetaan ihmiskaupan uhriksi tai otetaan auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Kotoutumislaissa ei säädetä auttamisjärjestelmään ohjautumisen perusteista eikä kotoutumislain mukaisilla korvauksilla rahoiteta auttamisjärjestelmää.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa, että ehdotettu erillisratkaisu ihmiskaupan uhrien tukitoimien ja palveluiden kustannusten korvaamisesta Ahvenanmaan maakunnan toimijoille on tässä tilanteessa paras vaihtoehto, jolla turvataan maakunnan rahoitus ihmiskaupan uhrien osalta, mutta tulevissa lainsäädäntömuutoksissa on harkittava aina erikseen ratkaisutavat.

Hyvil Oy:n mukaan toimeentulotuen siirtomäärärahan suuruudessa tulisi huomioida myös ehdotetun 64 §:n kumoamisen hyvinvointialuevaikutukset.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kotoutumislain 64 §:n mukaisia korvauksia vastaanoton varautumisen kustannuksista korvataan tällä hetkellä vain kunnille, jonka vuoksi hyvinvointialueiden rahoitukseen ei esitetä muutoksia ehdotetun kumoamisen myötä.

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan kotoutumislain mukaiset korvaukset ovat hyvin pieni osa hyvinvointialueiden kokonaisrahoitusta, mutta laskennallisten korvausten pienentymisellä voi olla vaikutuksia jo valmiiksi säästöpaineiden alla toimivien hyvinvointialueiden mahdollisuuteen tarjota nykyisessä laajuudessa kotoutumista edistäviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita ja ylläpitää hyvinvointialueiden ammattihenkilöiden erityisosaamista juuri kotoutumisen erityistarpeiden osalta. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan kotoutumislain mukaisten korvausten jakosuhde kuntien ja hyvinvointialueiden välillä ei välttämättä vastaa tosiasiallista tilannetta palveluiden käytön osalta.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kunta vastaa kotoutumislain mukaisista kotoutumisen alkuvaiheen palveluista. Laskennallista korvausta maksetaan kunnille kotoutumislain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden (kansainvälistä suojelua saavat ja heihin rinnastettavat henkilöt, heidän perheenjäsenensä sekä tilapäistä suojelua saavat, joilla on kotikunta) osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta, monikielisen yhteiskuntaorientaation, tulkitsemisen ja muiden kotoutumista

edistävien palveluiden järjestämisestä. Hyvinvointialueille laskennallista korvausta maksetaan tulkitsemisesta ja muiden kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä edellä mainittuun henkilöpiiriin kuuluvista. Hyvinvointialueiden rahoitus sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen rahoitetaan hyvinvointialueiden yleiskatteisen rahoituksen kautta, jossa on huomioitu myös vieraskieliset ja maahanmuuttajat asiakkaina. Maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden palvelutarpeet on huomioitava myös yleisesti hyvinvointialueiden palveluissa, sillä myös maahanmuuttajat ja kotoutuja-asiakkaat ovat kuntalaisia kunnissa ja käyttävät hyvinvointialueiden palveluita. Hyvinvointialueella on velvollisuus tarjota palveluitaan kaikille kuntalaisille riippumatta taustasta ja esimerkiksi maahanmuuton ajankohdasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö tunnistaa erityisesti ihmiskaupan uhrien palveluiden korvausprosessin osalta virtaviivaistamisen ja selkeyttämisen tarpeita, mutta toteaa, että kotoutumislain mukaisia korvauksia tulisi arvioida kokonaisuutena. Myös Hyvil Oy:n mukaan kotoutumislain mukaisten erityiskustannuskorvausten kokonaisuutta tulisi tarkastella ja kehittää.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että HE 208/2022 vp:ssä todetaan, että lakiehdotuksen oltua voimassa vuoden, työ- ja elinkeinoministeriössä käynnistetään erillisselvitys kotoutumisen edistämiseen liittyvien kustannusten korvaamisen kokonaisuudesta. Tavoitteena olisi selvittää tarkoituksenmukaisimmat ja kustannustehokkaimmat tavat korvata kunnille ja hyvinvointialueille niiden kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Työ- ja elinkeinoministeriössä on toteutettu kotoutumisen edistämiseen liittyvien kustannusten korvaamisesta erillisselvitys, joka on valmistunut keväällä 2026. Kokonaisuuden arviointi on kuitenkin vielä kesken. Mahdolliset muutokset edellyttäisivät laajempia toimenpiteitä ja esimerkiksi tietojärjestelmäkehittämistä, jota ei pystytä toteuttamaan tiiviillä aikataululla. Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa korvausjärjestelmän yksinkertaistamisen selvittämistä ja arvioi tarkoituksenmukaiset tavat uudistaa järjestelmää.

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kustannusten korvausten siirtymisen yleiskatteiseen rahoitukseen ei pitäisi lähtökohtaisesti vaikuttaa tuen tarpeessa olevien saamaan tukeen.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, ettei täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kustannusten siirrolla ole vaikutuksia maahanmuuttajalle myönnettävään täydentävään ja ehkäisevän toimentulotukeen. Kotoutumislaissa ei säädetä toimeentulotuen myöntämisen edellytyksistä eikä rahoituksen kohdentamistavan muutos vaikuta maahanmuuttajan oikeuteen saada tarvittaessa täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena ehdotusta 60 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisen valtionosuuden käyttötarkoituksen muutoksesta. Suomen Yrittäjät kiinnittää huomiota esityksessä ehdotettuun luopumiseen kunnille myönnettävästä valtionosuudesta kotoutumista edistävän monialaisen yhteistyön järjestämiseen ja toteaa, että rahoituksen turvin on rakennettu yritysyhteistyötä ja työelämäkontakteja. Turun kaupungin mukaan kotoutumista edistävän monialaisen yhteistyön järjestämiseen myönnetyn valtionosuuden poistaminen sisältää riskejä haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden yhä voimakkaampaan eriytymiseen.

Hyvil Oy:n mukaan ehdotettu kolmen kuukauden siirtymäaika kumottavien korvausten hakemiseen on kohtuuttoman lyhyt ja tästä syystä Hyvil esittää sen jatkamista esimerkiksi 30.6.2027 saakka. Uudenmaan elinvoimakeskus pitää myönteisenä ehdotettua siirtymäaikaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kotoutumislain mukaisia korvauksia voidaan hakea viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan. Nyt kumottavien korvausten osalta kyse on vuoden 2026 loppuun mennessä syntyneistä kustannuksista. Kyseisiä korvauksia voidaan hakea heti, kun ne ovat syntyneet eli esimerkiksi vuoden 2026 aikana syntyneistä kustannuksista voidaan hakea jo ennen ehdotettujen muutosten voimaantuloa. Siirtymäajalla 31.3.2027 asti pyritään turvaamaan se, että kunnat, hyvinvointialueet ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomainen voivat hakea myös loppuvuodesta 2026 syntyneistä kustannuksista korvaukset.

Muut ehdotukset ja huomiot

Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna kotoutumislain mukaisen palveluprosessin uudistamista siten, että kotoutumissuunnitelma laaditaan jatkossa pääsääntöisesti osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä, Turun kaupungin ja Kuntaliiton mukaan se on jo nyt käytäntö useilla alueilla. Hyvil Oy kannattaa kotoutujien palveluprosessiin ja kotoutumislain muuhun sääntelyyn ehdotettuja kevennyksiä ja päällekkäisen sääntelyn purkamista. Poliisihallitus pitää hyvänä velvollisuutta laatia kotoutumissuunnitelma kansainvälistä suojelua saaville sekä heidän perheenjäsenilleen.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, ettei kotoutumisen edistämisestä hyvinvointialueella jatkossa säädettäisi suoraan missään laissa, mutta tunnistaa kotoutumislain 6 luvun osalta osittaisen päällekkäisyyden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy esityksessäkin esiin nostettuun huoleen siitä, että hyvinvointialueita koskevien pykälien poisto voidaan tulkita hyvinvointialueiden toimintavastuiden vähentymisenä kotoutumista edistävässä työssä, vaikka palveluista ja niiden saamisen ehdoista säädetään erikseen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että esityksellä ja muilla samanaikaisesti valmisteltavilla esityksillä voi olla yhteisvaikutuksia kuntiin, kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten järjestäjiin sekä maahanmuuttajiin. Myös muutama muu lausunnonantaja nostaa samanaikaisesti valmisteilla olevien esitysten yhteisvaikutukset.

Suomen Punaisen Ristin mukaan kotoutumislain 12 § monialaisesta yhteistyöstä tulisi säilyttää, koska esitys muuttaa kotoutumisen toimijakenttää. Uudenmaan elinvoimakeskuksen mukaan kolmannen sektorin rooli tulee tunnistaa lainsäädännössä ja myös KEHA-keskus nostaa esiin järjestöjen roolin kotoutumisen edistämisessä.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, että kotoutumislain 12 §:ssä säädetään nykyisin kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä ja pykälän on ollut tarkoitus kuvata sitä, minkälaisia kotoutumista edistäviä palveluita järjestetään. Pykälässä ei kuitenkaan ole säädetty kyseisistä palveluista, niiden järjestämisestä taikka sisällöstä, vaan kyseessä on ollut kokoava pykälä, eikä esitetty kumoaminen vaikuta esimerkiksi velvollisuuteen järjestää palveluita, kuten sosiaali- ja terveyspalveluita.

Kuten esityksessä on kuvattu, kunnalla on jatkossakin myös esimerkiksi kotoutumislain 45 §:n mukaisesti yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen edistämisen ja hyvien väestösuhteiden suunnittelusta ja kehittämisestä paikallistasolla ja kunnan on kehitettävä kotoutumisen edistämistä monialaisena yhteistyönä.

KEHA-keskus, Poliisihallitus ja Moniheli ry pitävät hyvänä, että kotoutuminen on mahdollista molemmilla kotimaisilla kielillä. Svenska Finlands folktingenin mukaan tietoisuus maahanmuuttajan oikeudesta valita kotoutumiskielekseen joko suomi tai ruotsi sekä kehittynyt ja näkyvä ruotsinkielinen kotoutumispolku ovat ratkaisevan tärkeitä asioita hallituksen tavoitteen saavuttamiseksi. KEHA-keskus kiinnittää huomiota epäselvään oikeustilaan siitä, onko henkilöllä subjektiivinen oikeus valita kotoutumiskieli.

Sivista pitää välttämättömänä, että esityksen vaikutukset eri kotoutuja-asiakasryhmiin arvioidaan kattavammin kuin esityksessä on tehty. Monika-naiset liitto ry nostaa esiin huolen koskien heikommassa asemassa olevia kotoutuja-asiakkaita ja esittää, että heille luotaisiin mahdollisuus ns. kuntouttavaan kotoutumisjaksoon. Myös Suomen Punainen Risti nostaa esiin haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kotoutumisen tuen ja sen heikentämisen.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kotoutumislain 46 §:n mukaisesti kunta vastaa kotoutumisohjelman järjestämisestä käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin kunnassa esiintyvä maahanmuuttajien palvelutarve edellyttää. Kunnan on siten huomioitava myös haavoittuvassa asemassa olevien kotoutuja-asiakkaiden tilanne ja järjestettävä sisällöltään heidän palvelutarpeisiinsa vastaavia palveluita, kuten hitaasti etenevää tai toiminnallista kielitaitoa kehittävää toimintaa. Kunnalla ja hyvinvointialueella on jo tällä hetkellä lakiin perustuva velvoite edistää haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden kotoutumista ja kuntoutumista sekä tehdä monialaista yhteistyötä. Hyvinvointialueen on myös osallistuttava kotoutumislain 14 §:n mukaisesti osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin, jos maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien 12 §:ssä tarkoitettujen palvelujen monialaista yhteensovittamista. Hyvinvointialue voi laatia kotoutumissuunnitelman lisäksi asiakkaalle sosiaalihuoltolain mukaisen asiakassuunnitelman ja sisällyttää siihen sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että kotoutumispalveluja koskevan uudistuksen vaikutuksia kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen laatuun sekä vapaan sivistystyön toimijoiden toimintamahdollisuuksiin seurataan jatkossa tarkasti. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että kotoutumispalvelu-uudistuksen vaikutuksista ja kotoutumiskoulutuksen kokonaisuudesta tehdään seurantatutkimus. Sivista esittää, että hallintovaliokunta sisällyttää mietintöönsä lausumaehdotuksen, jonka mukaan valtioneuvoston tulee seurata uudistuksen vaikutuksia koulutuksen laatuun, alueelliseen saatavuuteen, eri kotoutuja-asiakasryhmien koulutuspolkuihin sekä vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytyksiin.

Kuntaliitto ehdottaa siirtymäaikaa uudistukselle. Vapaa Sivistystyö ry ehdottaa pidempää siirtymäaikaa muutosten hyväksymiseksi. Myös Moniheli ry:n mukaan ehdotettu voimaantuloaika on tiukka.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, ettei esityksessä ole esitetty siirtymäaikaa muutoksille, vaan esitetyt muutokset on ehdotettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Voimaantulossa on huomioitu myös hallituksen päättämät kotoutumisen edistämisen rahoitukseen kohdistuvat säästötoimet.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta nosti lausunnossaan esiin myös opiskelijoiden ensimmäisten oleskelulupahakemusten määrän kasvun. KEHA-keskus esittää, että tulevaisuudessa eri koulutusten kielitaidon arviointeja voisi yhdenmukaistaa. KEHA-keskus katsoo tarpeelliseksi selkeyttää kotoutumislain mukaisen monikielisen yhteiskuntaorientaation suhdetta työvoimapalveluihin. KEHA-keskus kannustaa tarkastelemaan mahdollisuutta laatia erillinen tekninen hallituksen esitys, jossa kotoutumislain kuntaa ja työvoimaviranomaista koskevat määrittelyt ja tehtävät täsmennetään. Uudenmaan elinvoimakeskus ehdottaa kotoutumislain mukaisiin korvauksiin liittyvää täsmennystä koskien kotoutumislain mukaisten korvausten henkilöpiiriä.

Ehdotetut muutokset esitykseen

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa muutamaa täsmennystä esitykseen johtuen muista hallituksen esityksistä ja lakimuutoksista, jotka on kuvattu esityksen 11.1 luvussa. Alla on kuvattu vielä tarkemmin ehdotettujen esitysten taustat ja muutosehdotukset.

Hallitus on antanut eduskunnalle sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä hallituksen esityksen laeiksi yleistukilain 13 ja 19 §:n ja työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n muuttamisesta (HE 13/2026 vp). Ehdotetut muutokset tulivat voimaan 1.5.2026 lailla 327/2026 ja muutos tulisi ottaa huomioon työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n 2 momentissa.

Hallitus on antanut eduskunnalle sisäministeriön esittelystä hallituksen esityksen eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi (HE 52/2026 vp). Jos eduskunta hyväksyy mainitussa esityksessä ja tässä esityksessä ehdotetut muutokset, muutosten yhteensovituksesta tulisi huolehtia tämän hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä siten, että hallituksen esityksen HE 52/2026 vp mukainen kotoutumislain 2, 58, 91 ja 95 §:n muutos otettaisiin huomioon.

Hallitus on antanut eduskunnalle työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä hallituksen esityksen eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/2026 vp). Jos eduskunta hyväksyy mainitussa esityksessä ja tässä esityksessä ehdotetut muutokset, muutosten yhteensovituksesta tulisi huolehtia tämän hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä siten, että molemmissa hallituksen esityksissä esitetyt muutokset kotoutumislain 30 §:ään ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 74 §:ään otettaisiin huomioon.

Edellä mainitut ehdotetut muutokset tulevat voimaan ennen nyt käsillä olevan esityksen muutoksia.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023)

2 §. *Soveltamisala.* Pykälän 3 momentin 1 kohdassa viitattaisiin ulkomaalaislain sijaan määritelmäasetukseen, kuten HE 52/2026 vp on esitetty.

30 §. *Omaehtoisia opintoja koskevat edellytykset.* Ehdotetaan, että 30 §:n 1 momentin 1 kohdasta poistettaisiin maininnat osallistumisesta avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen, kuten HE 86/2026 vp yhteydessä on esitetty. Lisäksi vastaava muutos tehtäisiin säännöksen 5 kohtaan avointen korkeakouluopintojen opiskelun tukemisesta kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa.

58 §. *Alueellinen maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmä.* Pykälä ehdotetaan kumottavan nyt käsittelyssä olevassa esityksessä. Kumottavaksi ehdotettuun pykälään on ehdotettu muutoksia HE 52/2026 vp yhteydessä niin, että pykälästä poistettaisiin järjestelykeskus.

91 §. *Ohjaus- ja valvontatehtäviin liittyvä tiedonsaantioikeus.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin Maahanmuuttovirasto sekä vastaanottokeskus, kuten HE 52/2026 vp yhteydessä on esitetty.

95 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin selkeyden vuoksi täsmennys, jonka mukaan tässä laissa tarkoitettuun muuhun kuin käräjäoikeuden päätökseen saisi vaatia oikaisua, kuten HE 52/2026 vp yhteydessä on esitetty.

3. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023)

74 §. *Opintoja koskevat edellytykset.* Ehdotetaan, että 74 §:n 1 momentin 1 kohdasta poistettaisiin maininta osallistumisesta avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen, kuten HE 86/2026 vp yhteydessä on esitetty. Vastaava muutos tehtäisiin säännöksen 4 kohtaan avointen korkeakouluopintojen opiskelun tukemisesta kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa.

4. Työttömyysturvalaki (1290/2022)

10 luku Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

4 §. *Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen alkamisen jälkeen.* Ehdotetaan, että pykälän 2 momentissa huomioitaisiin lailla 327/2026 tehdyt muutokset, jonka myötä momentista poistettiin viittaus kumottuun 7 luvun 2 §:ään. Myös säännöksen ruotsinkielistä muotoa on muutettu kielellisesti mainitulla lailla.

Muutokset säännöksiin

1. Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 6, 7 ja 12 §, 14 §:n 3 ja 7 momentti sekä 20, 47, 49, 50, 52–54, 58, 63, 64 ja 68 §,
sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n ruotsinkielinen sanamuoto, 14 §:n 7 momentti, 20 §, 47 §:n ruotsinkielinen sanamuoto, 49 ja 50 § sekä 53 ja 54 §:n ruotsinkielinen sanamuoto laissa 1100/2024, 7 § laissa 70/2026, 14 §:n 3 momentti laissa 1414/2025, 52 §:n ruotsinkielinen sanamuoto ja

63 § osaksi laissa 1100/2024, 58 § laissa xx/202x, ~~ja~~ 64 § laissa 721/2025 ja 68 § laeissa 322/2024, 1100/2024 ja 721/2025,

muutetaan 1 §, 2 §:n 2–4 momentti, 3 ja 5 §, 13 §:n otsikko ja 1 momentti, 14 §:n 1 momentin johdantokappale ja 5 kohta sekä 2 ja 4 momentti, 16 §, 18 §:n 1 momentti, 19 §, 22 §:n 2 momentti, 24, 26 ja 27 §, 28 §:n 1 momentti, 30 §:n 1 momentti, 32 a §:n 1 momentti, 34 §:n 1 momentti, 51 §, 55 §:n 1 momentti, 59 §:n 4 momentti, 60 §:n 1 momentti, 61 §:n 1 momentti, 65 §:n 3 ja 4 momentti, 86 §:n 3 ja 4 momentti, 90 §, 91 §:n 1 momentti, 95 §:n 1 momentti ja 96 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n ruotsinkielinen sanamuoto osaksi laissa 1100/2024, 2 §:n 2 momentin, 3 momentin johdantokappaleen ja 3–5 kohdan ja ~~—~~4 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, 13 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 momentin johdantokappale ja 5 kohta sekä 2 ja 4 momentti, 16 §, 18 §:n 1 momentti, 22 §:n 2 momentti, 27 §:n ja 30 §:n 1 momentin johdantokappaleen sekä 1, 2, 4 ja 6 kohdan ruotsinkielinen sanamuoto, 32 a §:n 1 momentti, 34 §:n 1 momentin, 61 §:n 1 momentin ja 65 §:n 3 momentin ruotsinkielinen sanamuoto~~, 95 §:n 1 momentti~~ ja 96 § laissa 1100/2024, 2 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohta, 91 §:n 1 momentti ja 95 §:n 1 momentti laissa xx/202x, 3 ja 26 §, 59 §:n 4 momentti ja 86 §:n 3 ja 4 momentti laissa 1376/2025, 5 § laeissa 1100/2024, 721/2025 ja 70/2026, 19 § laeissa 1100/2024 ja 1414/2025, 24 § laeissa 1100/2024 ja 70/2026, 28 §:n 1 momentti osaksi laeissa 1100/2024 ja 70/2026, 30 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohta laissa xx/202x, 51 §, 55 §:n 1 momentti, 65 §:n 4 momentti ~~ja 91 §:n 1 momentti~~ laissa 721/2025, 60 §:n 1 momentti laeissa 322/2024 ja 1100/2024 sekä 90 § laeissa 322/2024, 721/2025 ja 1376/2025, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a ja 26 a § sekä 30 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §
Soveltamisala

— —

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen 10 §:ää sovelletaan myös muuhun Suomessa oleskelevaan maahanmuuttajaan. Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen 65 §:n 3 momenttia sovelletaan myös Suomen kansalaiseen, joka on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettu ihmiskaupan uhri siltä osin, kun kyse on mainitussa momentissa tarkoitetuista kustannuksista, jotka aiheutuvat ihmiskaupan uhrille tämän uhriasemasta johtuvien erityistarpeiden vuoksi järjestettävistä toimenpiteistä ja palveluista.
Tämän lain 4 lukua kuntaan ohjaamisesta sekä 61, 62, 65 ja 66 §:ää kustannusten korvaamisesta kunnalle tai hyvinvointialueelle sovelletaan henkilöön:
1) joka saa vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiselle kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle ja myönnetyn suojelun sisällölle, neuvoston direktiivin 2003/109/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1347 ~~ulkomaalaislaissa~~ tarkoitettua kansainvälistä suojelua;
2) jolle on hänen haettuaan kansainvälistä suojelua myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51, 52 tai 113 a ~~89~~ §:n perusteella;

3) joka on otettu Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi ulkomaalaislain 93 §:n perusteella;
4) jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin tai 54 §:n 5 momentin perusteella; tai
5) jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla ja joka täyttää kotikuntalain (201/1994) 4 §:ssä säädetyt edellytykset.
Tämän lain 4 lukua sekä 61, 62, 65 ja 66 §:ää sovelletaan lisäksi tämän pykälän 3 momentissa tarkoitetun henkilön perheenjäseneen ja muuhun omaiseen, jos tällä on ollut perheside mainitussa momentissa tarkoitettuun henkilöön ennen hänen Suomeen tuloaan.

— —

30 §
Omaehtoisia opintoja koskevat edellytykset

Omaehtoisena opiskeluna voidaan 28 ja 29 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyessä tukea opintoja:

1) joista säädetään perusopetuslaissa (628/1998), jos kotoutuja-asiakkaalla ei ole perusopetuksessa saatavia tietoja ja taitoja ja opinnot voidaan katsoa tarkoituksenmukaisiksi ottaen huomioon kotoutuja-asiakkaan kotoutumissuunnitelmassa määritellyt tavoitteet;
2) joista säädetään lukiolaissa (714/2018), jos koulutuksen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä;
3) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017), ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tai yliopistolaissa (558/2009) ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon, yliopistossa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon, joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen tai jotka ovat mainittujen lakien mukaista lisä- tai täydennyskoulutusta, erikoistumiskoulutusta~~,~~ ja ammattikorkeakoulujen maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta ~~ja avointa yliopisto- tai ammattikorkeakouluopetusta~~;
4) joista säädetään tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020);
5) joista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja jotka ovat muuta kuin kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa järjestettävää avointa korkeakouluopetusta, jos koulutus on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää ja opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma, tai joista säädetään mainitun lain 14 §:n 2 momentissa, jos opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma;
6) jotka pätevöittävät kotoutuja-asiakkaan toimimaan ammatissaan Suomessa.

— —

Jos kotoutuja-asiakas on täyttänyt 40 vuotta, omaehtoisen opiskelun tukeminen 1 momentin 1 kohdan mukaisesti edellyttää lisäksi, ettei hän ole voinut aloittaa opintojaan vamman, sairauden tai sairausvakuutuslain 9 luvussa tarkoitettujen raskaus- tai vanhempainrahapäivien käyttämisen vuoksi täyttäessään 40 vuotta, ellei perustellusta syystä johdu muuta. Mainitussa kohdassa tarkoitettua opiskelua voidaan tukea opintojen loppuun asti edellä säädetyn estämättä, jos kotoutuja-asiakas aloitti opinnot ennen kuin hän täytti 40 vuotta.

91 §
Ohjaus- ja valvontatehtäviin liittyvä tiedonsaantioikeus

Elinvoimakeskuksella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 55 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot kunnalta, hyvinvointialueelta, Lupa- ja valvontavirastolta, toiselta elinvoimakeskukselta, 35 §:ssä tarkoitetulta edustajalta ja tässä laissa tarkoitetulta palveluntuottajalta sekä 55 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta ja vastaanottokeskukselta.

— —

95 §
Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun muuhun kuin käräjäoikeuden päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

— —

3. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 48 §:n 1 momentin 4 kohta, 61 §:n 1 momentin 3 kohta ja 74 §:n 1 momentin 1, 3 ja 4 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 48 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1412/2025, ~~ja~~ 61 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 691/2023 ja 74 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohta laissa xx/202x, sekä
lisätään 61 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa (691/2023), uusi 4 kohta, seuraavasti:

74 §
Opintoja koskevat edellytykset

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisina ja:

— —

1) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tai yliopistolaissa (558/2009) ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon, yliopistossa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen~~,~~ tai mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus ~~tai osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen~~;

— —

3) joista säädetään perusopetuslaissa tai lukiolaissa (714/2018), jos koulutuksen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä; tai
4) joista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja jotka ovat muuta kuin kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa järjestettävää avointa korkeakouluopetusta, jos koulutus on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää ja opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma, tai joista säädetään mainitun lain 14 §:n 2 momentissa, jos opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma.

— —

4. Työttömyysturvalaki (1290/2022)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 10 luvun 4 §:n 2 momentti ja 11 luvun 2 §:n 4 momentin 18 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 10 luvun 4 §:n 2 momentti laissa 327/2026 ~~685/2023~~ ja 11 luvun 2 §:n 4 momentin 18 kohta laissa 1374/2014, seuraavasti:

10 luku
Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

4 §
Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen alkamisen jälkeen

— —

Työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun sekä 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla päätoimisena pidettävien perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettujen aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheen opintojen, joiden opiskelemista tuetaan työttömyysetuudella kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitetulla tavalla, aikana ei sovelleta tämän lain 2 lukua, 2 a luvun 1 §:ää ja 4 §:ssä työnantajan yksilöidysti tarjoamasta työstä säädettyä, 3 luvun 1 §:n 3 momenttia~~,~~ eikä 6 luvun 8 §:ää ~~eikä 7 luvun 2 §:ää~~.

— —

Paula Karjalainen
neuvotteleva virkamies

Nea Brandt
erityisasiantuntija